

Scientific-research Quarterly of
Law Knowledge of
Khatam Al-Nabieen University

**Legal analysis of the 2023 armed conflict between Israel and Hamas
(Islamic and Jihadi resistance group)**

Mohammad Sikandar Matin & Hamida Athar

Abstract

Israel officially announced the start of a large military operation called "Iron Swords." These attacks resulted in the deaths of many civilians and the displacement of thousands of families. Therefore, analyzing the behavior of Palestinian militants and Israeli armed forces in accordance with international humanitarian law and customary rules of warfare is necessary. In this article, we employed analytical and descriptive methods to examine the crimes committed in Gaza and reached the following conclusions: contrary to popular belief, on one hand, Israeli security forces in Gaza have committed war crimes and crimes against humanity, with their actions involving violations of international human rights law and international criminal law, breaches of humanitarian law, violations of children's rights, gender-based violence, and violence against migrants.

Keywords: Armed conflicts in Gaza, international humanitarian law, war crimes and crimes against humanity .

تحلیل حقوقی مخاصمات مسلحانه سال ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی)

محمد سکندر متین^۱ - حمیده اطهر^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۵

چکیده

نیروهای امنیتی اسرائیل صبح روز ۷ اکتبر ۲۰۲۳، به منظور پاسخ به حمله حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی)، حملات هوایی را آغاز کردند و فردای آن روز، اسرائیل به طور رسمی آغاز یک عملیات نظامی بزرگ به نام شمشیرهای آهنین را اعلام کرد. این حملات، به کشته شدن تعداد زیادی از افراد غیرنظامی و بی‌خانمانی هزاران خانواده منجر شد. از این رو، نیروهای مسلح اسرائیل مطابق با قواعد عرفی بین‌المللی جنگ و نیز قواعد وضعی حقوق بین‌الملل بشردوستانه لازم است و ما در این نوشتار با استفاده از روش تحلیلی و توصیفی به تحلیل جنایات در غزه پرداختیم و به نتایج ذیل رسیدیم که برخلاف تصور عموم مردم، نیروهای امنیتی اسرائیل در غزه مرتکب جنایات جنگی و جنایت علیه بشریت شده‌اند و جرائمی که نیروهای مسلح اسرائیل انجام داده‌اند، شامل نقض مکرر حقوق بشری بین‌المللی و حقوق کیفری بین‌المللی، نقض حقوق بشردوستانه، نقض حقوق کودکان، خشونت مبتنی بر جنسیت و خشونت علیه مهاجران است.

واژگان کلیدی: مخاصمات مسلحانه غزه، حقوق بین‌الملل بشردوستانه، جرائم جنگی و جنایت علیه بشریت.

^۱. دانشجوی ماستری حقوق بین‌الملل دانشگاه خاتم النبیین (ص)، کابل، m.sikandar.matin1998@gmail.com

^۲. فارغ‌التحصیل رشته حقوق بخش قضا و سارنوالی دانشگاه کابل.

نیروهای امنیتی اسرائیل (آی اس اف) از صبح روز ۷ اکتبر ۲۰۲۳، به منظور پاسخ به حمله حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی)، حملات هوایی را در نوار غزه آغاز کردند. در تاریخ ۸ اکتبر، اسرائیل به طور رسمی آغاز یک عملیات نظامی بزرگ به نام «شمشیرهای آهنین» را اعلام کرد. اسرائیل ابتدا یک حمله هوایی شدید را بر روی نوار غزه آغاز کرد و پس از آن عملیات زمینی با حمایت سنگین توپخانه انجام شد. اهداف اصلی نظامی این عملیات، همان طوره که به طور عمومی اعلام شد، نابودی کامل حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی) و تأمین آزادی گروگان‌های اسرائیلی بود. عملیات نظامی که اسرائیل در ۸ اکتبر ۲۰۲۳ اعلام کرد، جدیدترین از سری عملیات نظامی، نفوذها و حمله‌های هوایی است که از سال ۲۰۰۵ در غزه انجام شده بود. عملیات‌های نظامی اسرائیل مکان‌هایی را در مناطق پرجمعیت غیرنظامی هدف قرار دادند. در طول این حمله، آی اس اف زیرساخت‌های غیرنظامی مانند ساختمان‌های بلندمرتبه و آپارتمان‌های مسکونی در شهرها، روستاها و اردوگاه‌های پناهندگان فلسطینی را هدف قرار داد. این زیرساخت‌ها بیشترین آسیب را متحمل شدند و به تخریب گسترده‌ای منجر شدند؛ از جمله تخریب کامل بلوک‌های شهری و محله‌های مسکونی تحت بمباران سنگین مداوم.

در آغاز، عملیات‌های نظامی وضعیت انسانی را بدتر کرد که قبلاً هم وخیم بود. محاصره طولانی مدت نوار غزه که از سال ۲۰۰۷ توسط اسرائیل اعمال شده تأثیر شدیدی بر اقتصاد و حقوق بشر اساسی جمعیت گذاشته است. در تاریخ ۹ اکتبر ۲۰۲۳، اسرائیل محاصره کاملی بر نوار غزه اعمال کرد که وضعیت را بیشتر تشدید کرد و منابع ضروری و حرکت کالاها را قطع کرد و دسترسی جمعیت به آب، سوخت، برق و غذا را به شدت محدود کرد. تمامی گذرگاه‌ها بین اسرائیل و نوار غزه مسدود شدند و تحویل کمک‌های انسانی مختل شد و بین ۷ تا ۲۰ اکتبر ۲۰۲۳ هیچ کامیون کمکی وارد نوار غزه نشد که تأثیر قابل توجهی بر دو سوم جمعیتی داشت که قبلاً به شدت به کمک‌های انسانی وابسته بودند.

با توجه به مطالب پیش گفته، در این تحقیق پرسش‌های ذیل پاسخ داده خواهد شد: ۱. نیروهای مسلح اسرائیل کدام قاعده عرفی حقوق بین‌الملل بشردوستانه را نقض کرده‌اند؟ به‌دیگرسخن، ۲. چه جنایاتی توسط نیروهای مسلح اسرائیل در غزه انجام شده است؟

در بررسی‌هایی که نویسنده انجام داده است، در زبان فارسی مقالات علمی پژوهشی وجود ندارد که به تحلیل حقوقی رفتارهای جنگی طرفین درگیری غزه پرداخته باشد و بعضی مقالات علمی که به موضوع ذیل پرداخته بیشتر به محکوم کردن رفتارهای اسرائیل پرداخته تا آنکه به صورت بی‌طرف رفتارهای هر دو طرف را از نظر حقوقی بین‌الملل و حقوق جنگ بررسی کرده باشد.

الف) تحلیل حقوقی رفتار نیروهای اسرائیل

رفتارهای دولت اسرائیل در جنگ غزه نیازمند تحلیل حقوقی است که باید بدان توجه گردد و از این جهت رفتارهای جنگی اسرائیل در این بخش تجزیه، تحلیل و ارزیابی حقوقی خواهد شد.

۱. نقض‌های حقوق بشری بین‌المللی و حقوق کیفری بین‌المللی در غزه

یافته‌ها در این تحلیل قانونی عمدتاً براساس رویدادهای بین ۷ اکتبر تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۳ است.

۱-۱. نقض‌های حقوق بشردوستانه بین‌المللی یا جنایات جنگی

حقوق بشردوستانه بین‌المللی به منازعه مسلحانه در غزه بین شاخه نظامی حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی) و سایر گروه‌های مسلح جهادی غیردولتی فلسطینی و نیروهای امنیتی اسرائیل اعمال می‌شود. تمامی هنجارهای حقوق بشردوستانه بین‌المللی باید توسط تمامی طرف‌های درگیر در منازعه، شامل گروه‌های مسلح غیردولتی رعایت شود (A/HRC/56/CRP/4, 2024, para 419)

۱-۱-۱. عناصر تشکیل‌دهنده جنایت جنگی

همان‌طورکه محرز است هر جرم از سه عنصر تشکیل شده است: رکن قانونی، رکن مادی و رکن معنوی. رکن قانونی جرائم جنگی را ماده ۸ اساسنامه رم بیان می‌کند. رکن مادی این جرم را فعل یا ترک فعل، مربوط به هریک از اعمال مشروحه در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی تشکیل می‌دهند. در رابطه با کشتار عمدی، عنصر مادی جرم عبارت است از: سلب حیات اشخاص مورد حمایت به هر وسیله. ازاین‌رو، عنصر جرم یادشده می‌تواند فعل یا ترک فعل

باشد؛ مشروط به اینکه رفتار متهم علت اصلی مرگ قربانی باشد. رکن روانی یا معنوی عبارت است از: رابطه ذهنی که بین مجرم و عمل ارتكابی برقرار می‌شود؛ به این مفهوم که آیا فاعل جرم ارتكاب فعل را می‌خواسته یا خیر و اگر خواسته است، آیا اراده او فقط به ارتكاب عمل تعلق گرفته یا نتیجه را نیز اراده کرده است. رکن معنوی جرم یادشده شامل دو جزء است:

✓ عمدی بودن، و در مواردی حتی بی‌تفاوتی.

✓ علم به وجود حالت مخاصمه.

۲-۱-۱. حملات به غیرنظامیان و اماکن غیرنظامی

در ارتباط با حملات به غیرنظامیان، رفتار نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) به‌عنوان جنایت جنگی از نوع حمله عمدی به جمعیت غیرنظامی یا به غیرنظامیان فردی محسوب می‌شود که در خصومت‌ها شرکت مستقیم ندارند. زمانی که این رفتار به مرگ یک غیرنظامی منجر شود، به‌عنوان جنایت جنگی قتل یا کشتن عمدی تلقی می‌شود. افزون‌براین، همچنین، این رفتار نقض حقوق بشردوستانه بین‌المللی است که حمله به غیرنظامیان را ممنوع می‌کند که در خصومت‌ها شرکت فعال ندارند (Ibid, para 421).

در ارتباط با حوادث بررسی‌شده، حملات هوایی گسترده و تخریب ساختمان‌ها توسط آی‌اس‌اف به تخریب اماکن غیرنظامی (از جمله ساختمان‌های مسکونی، بازارها، بیمارستان‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها، سازمان‌های کمک‌رسان و تأسیسات سازمان ملل) منجر شد. چنین رفتاری به‌عنوان جنایت جنگی از نوع حمله عمدی به اماکن غیرنظامی تلقی می‌شود که اهداف نظامی یا توجیه شده توسط ضرورت نظامی نیستند. در اکثر موارد بررسی‌شده، هیچ مدرک معتبر مبنی بر اینکه مکان غیرنظامی موردنظر یک هدف نظامی مشروع بوده است، یافت نشده است؛ درحالی‌که آی‌اس‌اف در برخی موارد ادعا کرده است که هدف آن اهداف نظامی بوده است. چنین ادعاهایی درعین حال توجیه‌کننده وسایل و روش‌های حملاتی نبوده است که علیه اماکن غیرنظامی انجام شده‌اند؛ به‌ویژه استفاده از سلاح‌های انفجاری بزرگ با اثر گسترده و نتایج آن؛ تخریب تقریباً کامل اماکن غیرنظامی در نوار غزه با جمعیت متراکم. باوجود اهداف نظامی مشروع، آی‌اس‌اف موظف است به تمامی تعهدات خود تحت حقوق بشردوستانه بین‌المللی پایبند باشد. افزون‌براین، آی‌اس‌اف موظف

بود تمامی احتیاطات ممکن را برای جلوگیری و کاهش آسیب به غیرنظامیان اتخاذ و همچنان اصول تمایز و تناسب را رعایت کند.

تعداد بسیار بالای تلفات غیرنظامیان و تخریب تقریباً کامل اماکن غیرنظامی نسبت به مزایای نظامی مشخص شده نامتناسب است. گفتنی است آی‌اس‌اف سیستم‌های هدف‌گذاری خود را گسترش داده است تا خسارت بیشتری ایجاد کند.

پیش‌بینی می‌شد که کودکان و زنان در مناطق هدف‌گذاری شده توسط نیروهای اسرائیلی (آی‌اس‌اف) حضور داشته باشند و اینکه آی‌اس‌اف به‌طور عمدی حملات خود را به مناطق مسکونی غیرنظامی و اموال غیرنظامی با این آگاهی هدایت کرده است. بنابراین، آی‌اس‌اف در انجام تعهدات خود تحت حقوق بین‌الملل بشردوستانه برای ارائه حفاظت ویژه به کودکان و زنان ناتوان است. از این رو، حمله به مرکزی که با بازماندگان خشونت‌های مبتنی بر جنسیت در شهر غزه کار می‌کند، عمدی بوده و از تعصبات جنسیتی علیه زنان فلسطینی ناشی شده است. شواهد نشان می‌دهد که این حمله جنبه‌های جنسیتی از نظر انگیزه، شکل و تأثیر بر بازماندگان خشونت‌های جنسی و مبتنی بر جنسیت داشته است که از این مرکز حمایت می‌طلبند. چنین حملاتی نقض واضح اصل تناسب بوده است. حتی اگر اهداف نظامی مشروعی در صحنه وجود داشته و در این حملات کشته شده باشند (Ibid, Para 425).

در ارتباط با حملاتی که در طول مسیرهای تخلیه و در مناطق امن تعیین‌شده رخ داده است، ما نتیجه می‌گیریم که حملات علیه غیرنظامیان، از جمله کودکان، زنان، افراد دارای معلولیت و افراد سالخورده، در حین تخلیه و در مناطق امن تعیین‌شده معادل جنایت جنگی از نوع عمدی هدف قرار دادن جمعیت غیرنظامی است. در تمامی موارد در ارتباط با حملات در طول مسیرهای تخلیه و در مناطق امن تعیین‌شده، ما نتیجه می‌گیریم که آی‌اس‌اف از وجود غیرنظامیان در طول مسیرهای تخلیه و در مناطق امن آگاهی کامل داشته است؛ اما با وجود این به سمت غیرنظامیان شلیک کرده و آنها را کشته است. برخی از آنها پرچم‌های سفید موقت در دست داشتند که این عمل معادل جنایت جنگی قتل یا کشتن عمدی است.

به‌طور خلاصه، براساس دلایل منطقی نتیجه می‌رسیم که جنایات جنگی زیر از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ در ارتباط با هدف قرار دادن حملات علیه غیرنظامیان ارتکاب یافته است: الف)

عمدی هدف قرار دادن حملات علیه جمعیت غیرنظامی؛ ب) زمانی که رفتار به مرگ غیرنظامیان منجر شده باشد؛ جنایت جنگی قتل یا کشتن عمدی (Ibid, para 429).

۳-۱-۱. کودکان

براساس یک هنجار شناخته شده از حقوق بین الملل عرفی، کودکان تحت تأثیر منازعات مسلحانه حق دارند که به طور ویژه مورد احترام و حفاظت قرار گیرند (ICCR Customary International Humanitarian Law, Rules, 2005, p. 479). این موضوع شامل تلاش برای دوباره متحد نمودن خانواده‌هایی است که به دلیل منازعه مسلحانه از یکدیگر جدا شده‌اند و برای کودکانی که ممکن است به دلیل جنگ رها شده باشند. کودکان در بسیاری از جنبه‌ها و به‌عنوان نتیجه خصومت‌هایی که از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ آغاز شد، تحت تأثیر منفی قرار گرفته‌اند. کودکان زمانی کشته یا زخمی شدند که حملات هوایی مناطقی یا ساختمان‌هایی را هدف قرار دادند که کودکان در آنجا حضور داشتند یا در نزدیکی آنها بودند.

بسیاری از کودکان را که از زخم‌های گلوله مستقیم بدون هیچ آسیب دیگری (به‌عنوان مثال، از ترکش) رنج می‌بردند، درمان کرده‌اند. این موضوع می‌تواند نشانه‌ای از الگوی هدف‌گیری مستقیم کودکان در غزه باشد. در مواردی که پیش‌بینی می‌شد کودکان در منطقه هدف‌گیری شده توسط نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) حضور داشته باشند. به‌عنوان مثال، در ساختمان‌های مسکونی، مدارس آنروا، تأسیسات پزشکی و در داخل مناطق امن تعیین شده آی‌اس‌اف به‌طور عمدی حملات را علیه جمعیت غیرنظامی شامل کودکان هدف‌گیری کرده است. با توجه به تعداد بسیار زیاد و نامتناسب تلفات کودکان در طول ماه‌ها، آی‌اس‌اف باید آگاه می‌بود که اقدامات آن به تلفات گسترده‌ای منجر می‌شود که به‌طور مستقیم بر کودکان تأثیر می‌گذارد؛ اما عملیات نظامی با وسایل و روش‌های مشابه ادامه یافت که به تلفات بیشتر کودکان منجر شد. رفتار آی‌اس‌اف به جنایت جنگی هدف‌گیری عمدی حملات علیه جمعیت غیرنظامی شامل کودکان می‌انجامد. هرگاه چنین رفتاری به مرگ کودکان منجر شود، به‌عنوان جنایت جنگی قتل یا کشتن عمدی محسوب می‌شود.

افزون‌براین، به‌عنوان طرف منازعه، اسرائیل نتوانسته است به تعهدات خود تحت عنوان حقوق بشردوستانه بین‌المللی برای ارائه حفاظت ویژه به کودکان عمل کند. به‌عنوان یک

قدرت اشغالگر، اسرائیل نه تنها نتوانسته است کارکرد مناسب تمامی نهادهای لازم برای مراقبت و آموزش کودکان را تسهیل کند، بلکه نتوانسته است از تخریب تأسیسات مورد نیاز برای مراقبت از کودکان جلوگیری کند و خود نیز آنها را تخریب کرده است.

۴-۱-۱. انتقال اجباری

اخراج یا انتقال، توسط قدرت اشغالگر، تمام یا بخشی از جمعیت سرزمین اشغالی به داخل یا خارج از این سرزمین، نقض جدی کنوانسیون ژنو و پروتکل اضافی اول محسوب می‌شود و یک جنایت جنگی است (GCIV, 1949, arts. 49 and 147). انتقال افراد تحت حفاظت از یک مرز بین‌المللی به عنوان اخراج و انتقال در داخل یک مرز ملی به عنوان انتقال اجباری محسوب می‌شود. درحالی‌که جابه‌جایی جمعیت غیرنظامی ممکن است برای امنیت غیرنظامیان یا به دلیل دلایل نظامی ضروری مجاز باشد، باید تمامی تدابیر ممکن اتخاذ شود تا اطمینان حاصل شود که غیرنظامیان مربوطه شرایط رضایت‌بخشی از پناهگاه، بهداشت، سلامت، ایمنی و تغذیه دریافت کنند، اعضای یک خانواده جدا نشوند (Rome Statute, (8) (b) (2) art. 8 (1998) و افراد جابه‌جا شده باشند به محض اینکه دلایل جابه‌جایی آنها برطرف شود، حق بازگشت به خانه‌های خود را داشته باشند (ICCR Customary (International Humanitarian Law, Volume 1, Rules, 2005, rule 132). هرگاه این شرایط رعایت نشود، خود جابه‌جایی غیرقانونی خواهد بود؛ حتی اگر برای یک هدف مشروع انجام شده باشد.

ما به ارزیابی قانونی بودن جابه‌جایی جمعیت غیرنظامی در نوار غزه براساس سه عنصر اصلی پرداخته‌ایم. اول، در ارتباط با دستورهای تخلیه، اطلاعات موجود در این دستورها که به جمعیت غیرنظامی ارائه شده، اغلب گنج‌کننده، غیرقابل دسترسی یا گمراه‌کننده بوده است. همچنین، دستورهای تخلیه زمان کافی برای تخلیه ایمن جمعیت غیرنظامی فراهم نکرده‌اند. مقامات اسرائیلی و نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) نتوانسته‌اند حمایت لازم را برای تسهیل تخلیه ایمن و انسانی افرادی با نیازهای ویژه، از جمله کودکان، سالمندان، افراد دارای معلولیت و زنان باردار و شیرده ارائه دهند. به‌طور هم‌زمان، مناطق جنوبی که به‌عنوان «منطقه‌های امن» تعیین شده بودند، به‌طور مداوم هدف حملات هوایی و گلوله‌باران آی‌اس‌اف قرار گرفته‌اند.

دوم، مسیرهای تخلیه‌ای که توسط آی‌اس‌اف به‌عنوان امن تعیین شده بودند، به‌طور مکرر هدف قرار گرفته و به تلفات غیرنظامی منجر شده است و سربازان اسرائیلی در طول فرآیند تخلیه حضور داشتند و جمعیت غیرنظامی را مجبور به حرکت سریع به سمت جنوب کردند؛ اما همچنین این حرکت را از طریق ایست‌های بازرسی و بازداشت‌ها و دستگیری‌های خودسرانه مسدود یا مختل کردند. سوم، جمعیت جابه‌جا شده هنوز نتوانسته‌اند به مناطق اصلی خود، عمدتاً در شمال و مرکز نوار غزه، به‌طور ایمن بازگردند. در برخی موارد، آی‌اس‌اف از نیروی کشنده برای جلوگیری از بازگشت غیرنظامیان به شمال در طول آتش‌بس انسانی در نوامبر ۲۰۲۳ و پس‌از آن استفاده کرده است. مردم از بازگشت به شمال منع شده‌اند و هنوز هم تحت این ممنوعیت قرار دارند.

اکثریت قاطع جمعیت غیرنظامی در نوار غزه (حداقل ۱/۷ میلیون نفر) به‌طور اجباری به جنوب منتقل شده‌اند و از بازگشت به خانه‌های خود در شمال منع شده‌اند. این موضوع از طریق یافته‌های کمیسیون مشهود است که الف) اظهارات عمومی ارائه‌شده توسط مقامات اسرائیلی نشان‌دهنده قصد آنها برای تأمین کنترل بر بخش شمالی نوار غزه و حرکت جمعیت غیرنظامی به سمت جنوب است؛ ب) دستورهای تخلیه عمداً و بی‌ملاحظه برای جابه‌جایی اجباری جمعیت ارائه شده‌اند؛ ج) غیرنظامیان در طول فرآیند تخلیه، از جمله در مسیرها و مکان‌هایی که به‌عنوان امن توسط آی‌اس‌اف تعیین شده بودند، همچنان هدف قرار گرفته‌اند؛ د) ایجاد جاده‌ای در وسط نوار غزه با هدف جلوگیری از بازگشت آزادانه جمعیت غیرنظامی به شمال بوده است و ه) حتی اگر جمعیت غیرنظامی قادر به بازگشت باشد، مقیاس تخریب در شمال نوار غزه آن را غیرقابل سکونت می‌کند.

درحالی‌که تخلیه‌ها برای امنیت غیرنظامیان مربوطه به دلایل نظامی ضروری، مانند پاکسازی یک منطقه نبرد مجاز هستند، اما تنها تا زمانی مجاز هستند که شرایط توجیه‌کننده تخلیه وجود داشته باشد. پس از تحلیل شواهد به‌طورکلی و با توجه به ماهیت مناطق هدف قرار گرفته، تعداد تلفات و سطح تخریب، مزایای نظامی ادعایی و انواع سلاح‌های استفاده‌شده، نتیجه‌گیری می‌شود که حملات گسترده‌ای که در شمال نوار غزه انجام شده، همراه با تخریب وسیع و نامتناسب شمال غزه و ممنوعیت بازگشت به شمال و نبود هرگونه

شواهد مبنی بر ادامه فعالیت‌های نظامی در شمال، نشان می‌دهد که انتقال اجباری جمعیت غیرنظامی به طور موقت یا کوتاه‌مدت نبوده است.

از طریق تحلیل اظهارات مقامات اسرائیلی و روش‌ها و رفتار نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) در طول تخلیه‌ها، نتیجه‌گیری می‌شود که اسرائیل، به‌عنوان قدرت اشغالگر، جمعیت غیرنظامی را به‌طور اجباری به داخل نوار غزه منتقل کرده است و این عمل یک جنایت جنگی و نقض حقوق بشر بین‌المللی محسوب می‌شود (Rome Statute, 1998, art. 8(2)(b)). همچنین، نویسنده نتیجه می‌گیرد که به‌دلیل رفتار آی‌اس‌اف در انتقال غیرنظامیان از شمال به جنوب، جمعیت غیرنظامی الف) مجبور به فرار از خانه‌های خود به‌دلیل ترس از امنیت‌شان شده‌اند؛ ب) در طول تخلیه، تحقیر شده و مورد حمله قرار گرفته‌اند؛ ج) مجبور به زندگی در شرایط غیرانسانی در پناهگاه‌هایی با کمبود تأمینات اولیه شده‌اند؛ و د) به دلیل محدودیت‌های حرکتی و تخریب وسیع شمال نوار غزه، از بازگشت به خانه‌های خود در شمال منع شده‌اند. افزون‌براین، منطقی است که نتیجه‌گیری شود که قربانیان آواره شده دچار آسیب‌های جدی روانی شده‌اند. از این‌رو، پژوهشگر نتیجه می‌گیرد که انتقال اجباری جمعیت غیرنظامی در نوار غزه همچنین شامل رفتارهای بی‌رحمانه یا غیرانسانی است که هر دو جنایت جنگی محسوب می‌شوند.

۵-۱-۱. خشونت جنسی و رفتارهای غیرانسانی

براساس بررسی بسیاری از حوادث از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، سربازان اسرائیلی جنایات جنسی و مبتنی بر جنسیت علیه غیرنظامیان مرتکب شده‌اند؛ از جمله در طول حوادث مختلف در فرآیند تخلیه در نوار غزه و قبل از دستگیری در سرزمین‌های اشغالی فلسطینی که معادل جنایات جنگی خشونت جنسی، توهین به حیثیت شخصی و خشونت جنسی و مبتنی بر جنسیت می‌باشد که معادل شکنجه و رفتارهای غیرانسانی و بی‌رحمانه است. روایت‌های مستمر قربانیان، همراه با یافته‌های واقعی یادشده، الگوی واضحی از رفتار آی‌اس‌اف را نشان می‌دهد که هدف آن تحقیر و تنزل غیرنظامیان است. با تحقیر تحمیلی که به‌منظور تداوم سرکوب فلسطینی‌ها نسبت به اشغالگری اسرائیل طراحی شده است. افزون‌براین، این موارد پس از حمله ۷ اکتبر ۲۰۲۳ به اسرائیل رخ داده و چندین جنایت مرتکب شده توسط سربازان

عکاسی شده و به صورت برخط منتشر یا لورفته است. این حقایق ما را به این نتیجه می‌رساند که رنج‌های جسمی و روانی نه تنها برای تحقیر، مجازات و ارباب فرد بلکه برای جمعیت غیرنظامی به طور کلی طراحی شده است که آسیب‌های زیادی و رنج روانی به جامعه فلسطینی وارد کرده است.

زنان و دختران در معرض خشونت‌های خاص جنسیتی قرار گرفتند که معادل شکنجه، رفتارهای بی‌رحمانه یا غیرانسانی و تحقیر حیثیت شخصی بود؛ از جمله بازداشت‌شدگان زن در حال عکاسی و تحقیر برخط، نشسته در مقابل پرچم اسرائیل، با دستان بسته، یا در حال عکاسی در فضای خصوصی اتاق خواب خود. زنان هدف سربازانی بودند که خود را در حال غارت خانه‌ها در غزه تصویربرداری می‌کردند؛ از جمله خالی کردن کتوهای پر از لباس زیر، درحالی‌که زنان را با توهین‌های جنسیتی و جنسی تمسخر می‌کردند، زنان مجبور به برداشتن لباس‌ها و حجاب‌های خود در ملأ عام یا راه رفتن با لباس زیر به مدت طولانی در برابر خانواده و اعضای جامعه خود در طول تخلیه‌ها در نوار غزه شدند. زنان و دختران، پس از اینکه مجبور به برداشتن لباس‌های خود در ملأ عام شدند، توسط سربازان در برابر خانواده و جامعه خود مورد آزار جنسی قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری می‌شود که اعمال خشونت جنسی اشکال متفاوتی به خود گرفتند؛ زمانی که علیه اعضای مرد و زن جامعه مرتکب شدند. مردان و پسران تحت اقدامات خاصی مورد آزار قرار گرفتند؛ اما تجربه آنها از برهنه شدن اجباری به شدت تجربه زنان و دختران نبود. به‌ویژه تأکید می‌شود که قربانیان زن مجبور به برهنه شدن تا لباس زیر و برداشتن حجاب‌های خود در ملأ عام و در برابر جامعه‌ای با قوانین سخت‌گیرانه دینی و فرهنگی برای لباس، به‌ویژه برای زنان و دختران بودند (Policy-gender-en-web, 2023, para 62). چندین نفر از این زنان تحت آزار جنسی و آزار جسمی و کلامی قرار گرفتند؛ درحالی‌که آسیب‌پذیر و نمایان بودند و آنها تحت آزار جسمی قرار گرفتند و تهدیدهایی به جان و شخصیت آنها وارد شد. در یک مورد، مردان حاضر مجبور به تماشای برهنه شدن و آزار زنان جامعه شدند. زنان فلسطینی نیز به‌ویژه هدف آزار جنسی، توهین‌های جنسیتی و جنسی و گرافیتی در مکان‌های مورد حمله در غزه بودند.

۶-۱-۱. گرسنگی به عنوان یک روش جنگی

اسرائیل، به عنوان قدرت اشغالگر در نوار غزه و طرف درگیری، طبق قوانین بین‌المللی موظف است که به جمعیت تحت اشغال تمامی اماکن لازم برای بقا را تضمین کند. این شامل غذا، آب، سرپناه، مراقبت‌های پزشکی، آموزش، ارتباطات و حمل‌ونقل است. اسرائیل نه تنها در تأمین این نیازهای اساسی زندگی ناکام مانده است، بلکه اقداماتی انجام داده است تا از تأمین این نیازها توسط دیگران، از جمله سازمان‌های بشردوستانه بین‌المللی و سازمان ملل جلوگیری کند. محاصره به عنوان یک روش جنگی به خودی خود ممنوع نیست (ICCR Customary International Humanitarian Law, Volume 1, Rules, 2005, rule 53)؛ به شرطی که هدف آن دستیابی به یک هدف نظامی باشد، بین جنگجویان و غیرنظامیان تمایز قائل شود، غیرنظامیان را هدف قرار ندهد و هرگونه آسیبی که ایجاد می‌کند متناسب با مزیت نظامی موردنظر باشد. یک محاصره غیرقانونی است، اگر هدف آن گرسنگی دادن به جمعیت غیرنظامی باشد. حتی اگر محاصره‌ای برای دستیابی به یک هدف نظامی قانونی تحمیل شود، باید اجازه عبور آزاد مواد غذایی و سایر تأمینات ضروری به غیرنظامیان داده شود. افزون‌براین، طرفی که محاصره را تحمیل می‌کند، موظف است دسترسی به کمک‌های بشردوستانه برای جمعیت غیرنظامی تحت تأثیر قرار گرفته را فراهم کند (Ibid, rule 55, p. 197).

مسدود کردن تأمین آب، برق و سوخت، همراه با بستن مرزها که جریان کمک‌های بشردوستانه به نوار غزه را به شدت محدود کرد، اجزای کلیدی استراتژی محاصره نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) بودند. همچنین، آی‌اس‌اف زیرساخت‌های آب و برق در نوار غزه و بسیاری از زیرساخت‌های کلیدی دیگر را نابود کرد که برای بقا جمعیت غیرنظامی در آنجا ضروری بودند. جمعیت غیرنظامی به شدت تحت تأثیر محاصره تحمیل شده توسط مقامات اسرائیلی قرار گرفت؛ به‌ویژه به دلیل کمبود آب و غذا. آثار وحشتناک کمبود غذا و آب بر گروه‌های آسیب‌پذیر، از جمله کودکان و زنان باردار و شیرده هویدا است. تخریب نانوایی‌ها، زمین‌های کشاورزی، شیلات و سایر زیرساخت‌های غیرنظامی به دلیل عملیات نظامی اسرائیل عملاً تولید غذای محلی را نابود و بدین ترتیب دسترسی به آب و غذا را بیشتر محدود کرده است. این زیرساخت‌ها و ساختمان‌های مرتبط به‌طور ظاهری اماکن غیرنظامی هستند و نباید اهداف نظامی باشند. در این زمینه، حملات به کاروان‌های کمک و مسدود کردن یا

تحمیل محدودیت‌های شدید بر ورود و توزیع کمک‌های بشردوستانه بحران غذایی را بیشتر تشدید کرده است. کل جمعیت نوار غزه اکنون با سطوح بالای ناامنی غذایی حاد مواجه است که شدیدترین وضعیت از قسمت‌های شمالی نوار غزه گزارش شده است.

۷-۱-۱. مجازات جمعی

ممنوعیت مجازات جمعی یک هنجار تثبیت‌شده در حقوق بین‌الملل عرفی است (Ibid, rule 103). مقامات اسرائیلی و نیروهای امنیتی اسرائیل (آی‌اس‌اف) در طول عملیات نظامی در نوار غزه مرتکب نقض‌ها و جنایاتی شده‌اند. برخی از این اقدامات ممکن است به‌عنوان اقداماتی تلافی‌جویانه علیه فلسطینیان در نوار غزه به‌دلیل حمله شاخه‌های نظامی حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی) و دیگر گروه‌های مسلح غیردولتی در جنوب اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ بوده باشد. نقض‌های ناشی از قصد مقامات اسرائیلی برای مجازات فلسطینیان در نوار غزه به‌طورکلی بوده است، به‌دلیل ارتباط جمعی ادعایی آنها با حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی) و سایر گروه‌های مسلح جهادی فلسطینی. این موضوع مثلاً در اظهارات بنیامین نتانیا هو، نخست‌وزیر اسرائیل که قول داد «انتقام قوی» بر «شهر شیر» بگیرد و بیان کرد که اسرائیل در همه‌جا به‌شدت عمل خواهد کرد، مشهود است. در تاریخ ۱۴ اکتبر ۲۰۲۳، رئیس‌جمهور اسرائیل، اسحاق هرزوغ، گفت: «این یک ملت کامل است که مسئول است. این درست نیست، این بلاغت درباره غیرنظامیانی که آگاه نبودند و درگیر نبودند. این به‌طور قطع درست نیست». در مثال دیگری، اسرائیل کاتز، وزیر زیرساخت‌های ملی، انرژی و آب اسرائیل گفت که قطع آب و برق «مستحق ملت قاتلان کودک بود».

۲-۱. جنایات علیه بشریت

جنایات علیه بشریت زمانی ارتکاب می‌یابند که یکی از اعمال ممنوعه زیرین به‌عنوان بخشی از یک حمله گسترده یا سیستماتیک علیه هر جمعیت غیرنظامی انجام شود (Rome Statute, art. 7(1), 1998). عناصر جنایات علیه بشریت ابتدا باید برآورده شوند تا بتوان به بررسی اعمال زیرین به‌عنوان یک جرم خاص پرداخت. عناصر مورد نیاز عبارت‌اند از: باید یک حمله شامل «ارتکاب چندین عمل» وجود داشته باشد، حمله باید علیه هر جمعیت غیرنظامی

هدایت شود، حمله باید گسترده یا سیستماتیک باشد، و اعمال باید به‌عنوان بخشی از حمله انجام شده باشند. حمله مطابق با سیاست یک دولت یا سازمان برای ارتکاب چنین حمله‌ای باشد (Ibid, art. 7(2) (a)).

عناصر مورد نیاز برآورده شده‌اند؛ یعنی اقدامات نیروهای امنیتی اسرائیل و مقامات اسرائیلی بخشی از یک کمپین یا عملیات بزرگ‌تر بودند که به‌عنوان بخشی از یک حمله انجام شدند. قربانیان عمدتاً غیرنظامیان بودند و حمله علیه جمعیت غیرنظامی در نوار غزه هدایت شده بود. براساس مقیاس حملات و با توجه به اثرات و تعداد قربانیان، اقدامات نیروهای امنیتی اسرائیل و مقامات اسرائیلی گسترده بود و الگوی اقدامات و رویدادهای نیروهای امنیتی اسرائیل به‌طورکلی از ۷ اکتبر نشان می‌دهد که رفتار کلی عملیات نظامی سیستماتیک بوده است و ارتباط واضحی بین اعمال ارتكابی و حمله گسترده و سیستماتیک وجود دارد. در غیاب یک سیاست رسمی مکتوب برای ارتکاب حمله به جمعیت غیرنظامی در نوار غزه، چنین سیاستی می‌تواند از یافته‌ها استنباط شود که حمله گسترده و سیستماتیک بوده، علیه جمعیت غیرنظامی هدایت شده و اقدامات نیروهای امنیتی اسرائیل با بیانات مقامات اسرائیلی مطابقت دارد.

۱-۲-۱. عناصر تشکیل‌دهنده جنایت علیه بشریت

رکن قانونی جنایت علیه بشریت را ماده ۷ اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی تشکیل می‌دهد و عنصر مادی آن عبارت‌اند از: «انجام حمله اینکه دارای ماهیتی غیرانسانی است و به هدف ایجاد رنج عظیم یا صدمه شدید به جسم و یا به سلامت روحی و جسمی صورت می‌گیرد. عمل غیرانسانی یادشده باید در چهارچوب یک حمله گسترده و سازمان‌یافته علیه جمعیت غیرنظامی واقع شود» (شیایزری، ۱۳۹۸، ص ۱۰۹)

رکن معنوی آن عبارت‌اند از: قصد جرمی، علم و آگاهی به جرم و نتیجه آن. به‌دیگرسخن، افزون بر عناصر اختصاصی که در هر یک از جنایات علیه بشریت وجود دارند، مرتکب باید به‌منظور تحقق هرکدام از مصادیق جرائم علیه بشریت، این جرم را آگاهانه انجام دهد. فرقی ندارد که علم او واقعی باشد یا اعتباری و نیز باید ثابت شود که متهم اطلاع داشته که جنایت او در حمله ضد غیرنظامیان به معنای تشکیل بخشی از شرایط لازم برای جنایت انبوه بوده یا هماهنگ با چنین الگویی از رفتار مجرمانه است.

نابودی به‌عنوان یک جرم علیه بشریت، به قتل یک یا چند نفر اشاره دارد. از جمله با ایجاد شرایط زندگی که به‌منظور نابودی بخشی از یک جمعیت طراحی شده است؛ جایی که قتل به‌عنوان بخشی از یک قتل عام اعضای یک جمعیت غیرنظامی محسوب می‌شود.^۱ این جرم با تعهدات تثبیت شده تحت حقوق بشر بین‌المللی عرفی مرتبط است که طرف‌های درگیر در یک درگیری را ملزم می‌کند تا عبور سریع و بدون مانع کمک‌های انسانی برای غیرنظامیان نیازمند را اجازه دهند و تسهیل کنند.^۲

الف) وسایل مستقیم (قتل)

براساس دلایل معقول جرم قتل به‌عنوان یک جرم علیه بشریت و جرم جنگی ارتکاب یافته است. نیروهای امنیتی اسرائیل عمداً حملات خود را علیه جمعیت غیرنظامی در نوار غزه هدایت کرده‌اند. تعداد تلفات ناشی از عملیات نظامی و تعداد بالای غیرنظامیان آواره نشان می‌دهد که حمله به‌طورکلی بدون توجه به وضعیت غیرنظامی انجام شده است و این اقدامات با علم به اینکه باعث تلفات گسترده وسیع، از جمله مرگ غیرنظامیان خواهد شد، انجام شده است.

همچنین، کشتار غیرنظامیان به‌طور گسترده‌ای در یک دوره زمانی قابل توجه و در یک منطقه جغرافیایی وسیع انجام شده است. قربانیان به‌عنوان غیرنظامیان فردی شناسایی یا هدف قرار نگرفته‌اند. برعکس، واضح بود که آنها عمداً به‌طور جمعی هدف قرار گرفته‌اند؛ زیرا نیروهای امنیتی اسرائیل جمعیت غیرنظامی را به‌طورکلی به‌عنوان مرتبط با حماس (گروه مقاومت اسلامی و جهادی) و سایر گروه‌های مسلح جهادی در نظر گرفته‌اند.

ب) وسایل غیرمستقیم (ایجاد شرایط زندگی)

همان‌طورکه در مطالب پیشین بحث شد که از طریق عملیات نظامی خود در غزه و تحمیل محاصره کامل، مقامات اسرائیلی جرم جنگی استفاده عمدی از گرسنگی غیرنظامیان به‌عنوان یک روش جنگ را با محروم کردن جمعیت غیرنظامی از اشیای ضروری برای بقای آنها،

^۱. Rome Statute, 1998, art. 7(1) (b) and 7(2) (b)

^۲. ICCR Customary International Humanitarian Law, Volume 1, Rules, 2005, rule 55, p. 197 .

از جمله قطع دسترسی به غذا، آب، پناهگاه و مراقبت‌های پزشکی و به‌عمد مانع شدن از ورود کمک‌ها مرتکب شده‌اند، افزون‌براین، به‌عنوان قدرت اشغالگر، اسرائیل نه تنها از تأمین ملزومات ضروری برای بقای جمعیت غیرنظامی سرزمین اشغالی ناتوان بوده است، بلکه عمداً مانع ورود چنین ملزوماتی به نوار غزه برای رسیدن به جمعیت غیرنظامی شده است.

بیمارستان‌ها به دلیل قطع آب، برق و سوخت و کمبود تجهیزات پزشکی، دارو سایر ملزومات که توسط مقامات اسرائیلی مسدود شده‌اند، قادر به عملکرد صحیح نبوده‌اند. نیروهای امنیتی اسرائیل ورود کمک‌های انسانی و امدادی به نوار غزه را با علم و نیت به اینکه جمعیت غیرنظامی آسیب خواهد دید، مسدود و محدود کرده‌اند.

افزون‌براین، تخریب زیرساخت‌ها (از جمله نیروگاه‌ها، تأسیسات آب، بهداشت و مدارس) و مسکن به‌طور مستقیم بر جمعیت غیرنظامی در غزه تأثیر می‌گذارد؛ زیرا این ساختارها برای بقای آنها ضروری هستند. تخریب این ساختارها به عدم دسترسی جمعیت غیرنظامی به آب پاک، غذا، آموزش و خانه‌هایشان منجر شده است. همچنین، به‌عنوان نتیجه عملیات نظامی نیروهای اسرائیلی و تخلیه‌های اجباری که به انتقال اجباری منجر شده است، غیرنظامیان مجبور به فرار از خانه‌هایشان و زندگی در پناهگاه‌ها و اردوگاه‌ها شده‌اند. بسیاری از غیرنظامیان مجبور به زندگی در شرایطی شده‌اند که نه تنها غیرانسانی، تحقیرآمیز و خفت‌آور بود، بلکه خطرناک و ناامن نیز بود. در نتیجه، مقامات اسرائیلی جرم علیه بشریت و نابودی بخشی از جمعیت غیرنظامی در نوار غزه را از طریق وسایل مستقیم و غیرمستقیم مرتکب شده‌اند. ۱-۲-۳. پیگرد براساس جنسیت

پیگرد به معنای «نقص عمدی و شدید حقوق بنیادی برخلاف حقوق بین‌الملل به دلیل هویت گروه یا جمعی» است که شامل زمینه‌های سیاسی، نژادی، ملی، قومی، فرهنگی، مذهبی و جنسیتی می‌شود. به‌ویژه، پیگرد براساس جنسیت به معنای نقص حقوق بنیادین براساس جنسیت است. پیگرد براساس جنسیت شامل رفتارهایی است که علیه مردان و زنان انجام می‌شود که به‌طور جداگانه یا متفاوت براساس جنسیت هدف قرار گرفته‌اند (Policy- gender-en-web, 2023, para 50).

نیروهای اسرائیلی جرم علیه بشریت پیگرد براساس جنسیت را مرتکب شده‌اند. از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، مردان و پسران فلسطینی در نوار غزه تحت نقض شدید حقوق بنیادی قرار گرفته‌اند؛ از جمله حق آزادی از شکنجه و رفتارهای بی‌رحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز بدون تبعیض. نقض‌ها در اکثر موارد بعد جنسیتی داشته‌اند و خشونت‌های فیزیکی و روانی که علیه فلسطینی‌ها اعمال شد، ویژگی‌های جنسی داشتند؛ مانند مجبور کردن یک فرد به برهنه شدن در ملاً عام. این جرائم با هدف تحقیر شدید قربانیان انجام شده و زمانی که دیگران مجبور به تماشای آن بودند، چه به صورت حضوری و چه از طریق انتشار محتوای دیجیتال، همچنین برای ترساندن جامعه بزرگ‌تر طراحی شده بودند.

مردان و پسران اقداماتی خاص براساس جنسیت را تجربه کرده‌اند تا آنها را به‌عنوان تلافی برای جرائم ارتكابی در ۷ اکتبر مجازات کنند. نیروهای اسرائیلی به‌طور خاص مردان و پسران را براساس جنسیت هدف قرار داده‌اند. براساس حقایق زیر که مستند شده است تنها مردان و پسران به‌طور مکرر توسط سربازان در حین مواجهه با خشونت جنسی یا شکنجه جنسی و بدرفتاری فیلم‌برداری و عکاسی شده‌اند؛ از جمله زمانی که کاملاً یا جزئی برهنه، با چشم‌بند، زانو زده بر روی زمین، بسته یا تحت آزار فیزیکی قرار داشته‌اند. تصاویر دیجیتال از مردان و پسران فلسطینی کاملاً یا جزئی برهنه توسط سربازان اسرائیلی که در غزه فعالیت می‌کنند، به‌صورت برخط منتشر شده است. ویدیوهایی از متهمان مرد متهم به ارتکاب خشونت جنسی در اسرائیل در ۷ اکتبر تهیه و منتشر شده است که هویت مردان فلسطینی را افشا کرده است، با نبود فرآیند قانونی مناسب، پیگرد رسمی و حکم دادگاه رفتار با مردان و پسران به‌طور عمدی جنسی‌سازی شده است. به‌عنوان یک عمل تلافی جویانه برای حمله ۷ اکتبر ۲۰۲۳ در جنوب اسرائیل، با هدف مجازات، تحقیر و تخریب مردان و پسران فلسطینی، از جمله از طریق «زنانه‌سازی» و استناد به «بی‌احترامی» آنها. انگیزه‌های شخصی انتقام، نیت تبعیض‌آمیز را نفی نمی‌کند؛ بلکه عوامل تشدیدکننده‌ای را تشکیل می‌دهد. این اعمال هم به‌عنوان انتقام و هم با هدف مجازات و تحقیر مردان و پسران انجام شده‌اند (Policy-on-the-Crime-of-Gender-Persecution, 2022, para 52).

۳-۱. مسئولیت فرماندهان یا دیگر مقامات عالی

فرماندهان نظامی ممکن است به دلیل اعمال زیردستانی که تحت فرماندهی و کنترل مؤثر آنها بودند، مسئولیت کیفری داشته باشند ((Rome Statute, 1998 art 25(a)). دو مورد وجود دارد که تحت آن مسئولیت کیفری به دلیل مسئولیت فرماندهی ایجاد می‌شود: زمانی که زیردستان به موجب دستورات مستقیم فرماندهان خود اعمال جنایی انجام دهند و زمانی که فرماندهانی که از ارتکاب واقعی یا ممکن اعمال جنایی توسط زیردستان مطلع هستند یا باید مطلع باشند و از اتخاذ تدابیر لازم برای جلوگیری از ارتکاب آن اعمال یا عدم ارجاع موضوع به مقامات ذیصلاح برای تحقیق و پیگرد قانونی کوتاهی کنند. مسئولیت کیفری فردی می‌تواند تحت مسئولیت عالی به رهبران سیاسی تعلق گیرد ((Ibid, art 25(b)). یک مقام عالی باید به دلیل جنایاتی که توسط زیردستان تحت اختیار و کنترل مؤثر او انجام شده است، مسئولیت کیفری داشته باشد؛ جایی که مقام عالی یا از ارتکاب جنایات توسط زیردستان مطلع بوده یا عمداً اطلاعاتی را که به‌وضوح نشان می‌دهد زیردستان در حال ارتکاب یا در آستانه ارتکاب جنایات هستند نادیده گرفته باشند. جنایات تحت مسئولیت و کنترل مؤثر مقام عالی بوده است و از اتخاذ تمام تدابیر لازم و معقول برای جلوگیری یا سرکوب ارتکاب جنایات یا ارجاع موضوع به مقامات ذیصلاح برای تحقیق و پیگرد قانونی کوتاهی کرده باشند.

نام‌ها و هویت افرادی را که بیشترین مسئولیت را برای جنایات تحلیل شده در مطالب پیشین از جمله جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت دارند، شناسایی شده است. این افراد یا دستور ارتکاب جنایات را صادر کرده‌اند یا می‌دانستند یا باید می‌دانستند یا به‌طور آگاهانه اطلاعاتی را که به‌وضوح نشان می‌دهد جنایاتی در حال ارتکاب است نادیده گرفته‌اند و هیچ اقداماتی برای جلوگیری از این جنایات یا ارجاع موضوع به مقامات ذیصلاح انجام نداده‌اند. به دلایل معقول نتیجه‌گیری می‌شود که افرادی که بیشترین مسئولیت را برای جنایات بین‌المللی، نقض‌ها و سوءاستفاده‌هایی که در این گزارش کنفرانس مورد بررسی قرار گرفته، بر عهده دارند شامل اعضای ارشد رهبری سیاسی و نظامی دولت اسرائیل، از جمله اعضای کابینه مدیریت جنگ و کمیته وزارتی امنیت ملی و دیگر وزرای دولت و رهبران نیروهای دفاعی اسرائیل (آی‌اس‌اف) هستند.

۴-۱. نقض‌ها و سوءاستفاده‌های حقوق بشر بین‌المللی

نیروهای دفاعی اسرائیل (آی‌اس‌اف) از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ نقض‌ها و سوءاستفاده‌های جدی از حقوق بشر بین‌المللی را در نوار غزه مرتکب شده‌اند. این نقض‌ها شامل نقض حق حیات و حق عدم تعرض به شکنجه یا رفتار یا مجازات ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز است. افزون‌براین، اسرائیل حق آزادی و امنیت شخصی غیرنظامیان فلسطینی دستگیر شده و بازداشت شده را نقض کرده و به‌طور غیرقانونی به حریم خصوصی، خانواده و منزل غیرنظامیان دخالت کرده است (ICCPR, 1966, art.17(1)).

۴-۱-۱. حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

تشدید محاصره غزه توسط اسرائیل به اجرای محاصره‌ها و محدودیت‌هایی در تأمین کالاها و نیازهای اساسی منجر شده است که به محدودیت شدید نیازهای اولیه برای حفظ حیات منجر شده است. این محدودیت‌ها بار سنگینی بر دوش غیرنظامیان در نوار غزه گذاشته است. شواهد این سختی غیرقابل‌انکار است. وضعیت با این واقعیت تشدید شد که بیمارستان‌ها مجبور بودند بدون تأمین داروها و تجهیزات پزشکی ضروری فعالیت کنند. عامل تشدیدکننده دیگر حملات به زیرساخت‌ها بود که به نقض حقوق و دسترسی به غذا، آب، مسکن، بهداشت، آموزش، بهداشت عمومی و خدمات پزشکی، کار و استاندارد زندگی مناسب منجر شد (Ibid, art. 11 and 12). افزون‌براین، خانواده‌ها مجبور شدند از خانه‌های خود فرار کنند و در فضاهای شلوغ و غالباً نامناسب برای سکونت انسانی پناه بگیرند. پیامدهای این محدودیت‌ها واضح و به‌خوبی مستند شده است و جنایات علیه حقوق بشر را تشکیل می‌دهد.

۴-۱-۲. خشونت مبتنی بر جنسیت

خشونت مبتنی بر جنسیت که توسط نیروهای دفاعی اسرائیل (آی‌اس‌اف) علیه جمعیت غیرنظامی در غزه از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ مرتکب شده، نقض‌های جدی حقوق بشر را شامل می‌شود؛ از جمله خشونت جنسی، شکنجه و بدرفتاری جنسی، آزار و اذیت جنسی و سوءاستفاده جنسی. این نقض‌ها در خانه‌های فلسطینی، در حین تخلیه‌ها در غزه، در بازداشت و به‌صورت برخط رخ داده است. محرومیت از حقوق بنیادین انسانی و کرامت زنان، مردان، پسران و دختران شامل حق آزادی از رفتارهای ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز، حق

دادرسی عادلانه در فرایندهای کیفری، از جمله حق فرض بی گناهی تا زمانی که گناهکار ثابت شود، حق حریم خصوصی و حق آزادی از تبعیض است. برای زنان، محرومیت از حق سلامت نیاز به توجه ویژه دارد؛ زیرا زنان و دختران به دلیل ویژگی‌های مرتبط با جنسیت خود با تبعیض مواجه هستند؛ از جمله در دسترسی به خدمات بهداشت جنسی و باروری، آسیب‌های خاص جنسیتی مرتبط با بارداری و شیردهی، حفظ بهداشت قاعدگی و کرامت، و پیامدهای به عهده گرفتن مسئولیت‌های اصلی مراقبت از کودکان خردسال در شرایط غیرقابل تصور. اسرائیل به عنوان قدرت اشغالگر موظف است اطمینان حاصل کند که حقوق بشر زنان و دختران محافظت شود و تحقق یابد. خشونت مبتنی بر جنسیت که علیه جمعیت غیرنظامی در غزه از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ مرتکب شده، به نقض‌های جدی حقوق بشر منجر شده است. این نقض‌ها شامل محرومیت از حقوق بنیادین انسانی مانند حق حیات، حق آزادی از رفتارهای ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز و حق آزادی از تبعیض است (به بخش‌های مربوط به شکنجه، خشونت جنسی و آزار و اذیت بر اساس جنسیت مراجعه کنید). مجبور کردن زنان به برهنه شدن در ملاء عام، خشونت جنسی علیه زنان را تشکیل می‌دهد و نوعی تبعیض است که توسط کنوانسیون حذف تمام اشکال تبعیض علیه زنان ممنوع شده است که اسرائیل یکی از کشورهای طرف آن است و نقض حقوق بشر محسوب می‌شود. این اقدام‌ها نقض‌های جدی حقوق بشر توسط سربازان آی‌اس‌اف بوده است. (General Recommendation 30 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 2013, para 34).

۳-۴-۱. نقض حقوق کودکان

سربازان آی‌اس‌اف از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ نقض‌های جدی حقوق بشر کودکان را در نوار غزه مرتکب شده‌اند که برخلاف حمایت ویژه‌ای است که به کودکان و حقوق آنها تحت کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل (CRC) اعطا شده است. به طور خاص، اسرائیل حقوق بنیادین کودکان به زندگی، بقا و توسعه را طبق ماده ۶ کنوانسیون حقوق کودک نقض کرده است. اقدامات آن به کشته یا زخمی شدن تعداد بی‌سابقه‌ای از کودکان در نوار غزه منجر شده است که شامل خشونت‌های جسمی و روانی نیز می‌شود. اسرائیل نتوانسته است حق بقا و توسعه کودکان را حفظ کند و در بیشتر موارد بررسی شده، اسرائیل به دلیل سیاست‌ها و شیوه‌های نظامی خود به کودکان آسیب رسانده است. اسرائیل در انجام بهترین منافع کودکان، که طبق

قانون موظف به انجام آن است، ناکام مانده است. همچنین، حق مشارکت آنها در تمام امور مرتبط با زندگی‌شان را طبق سن و بلوغشان نقض کرده است (CRC, 1989, art, 12)

نیروهای دفاعی اسرائیل (آی‌اس‌اف) تخریب عظیمی از خانه‌های مسکونی در نوار غزه ایجاد کرده و ۸۰ درصد از جمعیت، حدود یک میلیون کودک را مجبور به تخلیه کرده‌اند و بدین ترتیب حق هر کودک به یک استاندارد زندگی مناسب برای توسعه جسمی، روانی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی را نادیده گرفته‌اند (Ibid., art. 3). افزون‌براین، با هدف قرار دادن مستقیم و تخریب زیرساخت‌های غیرنظامی، اسرائیل به‌طور سیستماتیک شرایطی را ایجاد کرده است که حقوق کودکان به امکانات بهداشتی و بالاترین استاندارد قابل‌دستیابی از سلامت جسمی و روانی و همچنین حق آموزش را مختل کرده است (Ibid., art. 28, 29). همچنین، این موارد با حقوق کودکان به استراحت و تفریح و شرکت در بازی‌ها و فعالیت‌های تفریحی (Ibid., art. 31) و آزادی بیان مرتبط است (Ibid., art. 13).

نتیجه‌گیری

در تحقیق کنونی به تحلیل مخاصمات مسلحانه غزه و اسرائیل براساس اساسنامه دیوان جزایی بین‌المللی پرداختیم. مقررات حقوق بشردوستانه بین‌المللی و قواعد عرفی بین‌المللی جنگ، جرائم واقع شده توسط طرف‌های جنگ، صلاحیت دادگاه جزایی بین‌المللی و نیز چالش‌های تحقیقاتی و نحوه رسیدگی در دادگاه جزایی بین‌المللی را بررسی نمودیم. جرائم ارتکاب یافته توسط نیروهای مسلح طرف‌های درگیر در جنگ غزه، مصادیق آن و چالش‌های رسیدگی و محاکمه نیروهای مسلح طرف‌های درگیر در جنگ محور اصلی این پژوهش را شکل می‌داد. آنچه که هدف اصلی ما از این پژوهش بود، دستیابی به روش و دیدگاه اساسنامه دیوان جزایی بین‌المللی در رابطه با جرائم واقع شده در جنگ غزه و شیوه‌های رسیدگی آن است. در یک جمع‌بندی خلاصه از تمام بخش‌های پژوهش می‌توان چنین تصویری ارائه کرد:

- ✓ الف) در جنگ مسلحانه غزه دیوان جزایی بین‌المللی صلاحیت رسیدگی را دارد؛ زیرا کشور فلسطین عضو دادگاه جزایی بین‌المللی می‌باشد. به علاوه آفریقای جنوبی نیز علیه اسرائیل در محکمه جزایی بین‌المللی اقامه دعوا نموده است؛
- ✓ ب) اسرائیل در غزه مرتکب جنایات جنگی و جرائم علیه بشریت شده است؛
- ✓ مصادیق جرائم جنگی و جرائم علیه بشریت که به واسطه نیروهای آی اس اف اسرائیل ارتکاب یافته است، عبارت‌اند از: قتل غیرنظامیان، تجاوز، حمله به مناطق مسکونی و غیرنظامی، گرسنگی دادن، و محاصره کامل غزه جرائم و نقض حقوق کودکان است.
- ✓ دیوان جزایی بین‌المللی در زمینه رسیدگی به جنگ مسلحانه غزه و اسرائیل، با چالش‌هایی از قبیل انکار صلاحیت رسیدگی از طرف اسرائیلی‌ها، عدم همکاری دولت‌ها به‌ویژه شورای امنیت سازمان ملل متحد روبه‌رو است؛
- ✓ ممکن است شورای امنیت مطابق ماده ۱۶ اساسنامه، تحقیقات دیوان را به تعویق بیندازد یا به دلایل مختلف مانند عدم همکاری دولت اسرائیل یا برخی دیگر از دولت‌ها با استناد به عدم الزام به همکاری با دیوان به‌عنوان دولت غیرعضو، در عمل شاهد مجازات کسی نباشیم. اگرچه این موارد موجب بی‌عملی یا حتی ناکارآمدی

دیوان می‌شود، اما دیوان باید با تلاش برای تحقق شرایط مناسبی در آینده، وظیفه قضایی خود را به نحوه احسن به انجام برساند؛ زیرا هیچ قاضی وظیفه‌شناس و عدالت‌جویی به جهت در دسترس نبودن متهم از صدور قرار جلب و تعقیب وی، خودداری نمی‌کند؛ بلکه با صدور دستورهای قضایی مناسب و پیگیری آنها، در تلاش است تا بالاخره روزی متهم را به محضر عدالت بیاورد و محاکمه و مجازات کند.

1. Evaluating digital open-source imagery: a guide for judges and fact-finders, 2024, art. 3.
2. Elements of Crime, ICC, 2022.
3. Geneva Convention IV, 1949, arts. 49 and 147; API, arts. 85(4) (a).
4. General Recommendation 30 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women. 2013, para 34.
5. ICRC Customary International Humanitarian Law, 2005, Volume I: Rules.
6. ICRC, Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict: An ICRC Guidance Document, ICRC, (2004).
7. International Covenant on Civil and Political Rights, 1966.
8. Rome Statute, 1998, art 25(b).
9. See A/HRC/56/CRP/4, 2024, para 418.
10. The ICC Gender Policy 2023 emphasizes the need to contextualize crimes and understands the survivor's point of view, stating that that forced removal of a veil may be experienced as "forced nudity" and may qualify as a form of sexual violence. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2023-12/2023-policy-gender-en-web.pdf>, para 62.

Web:

1. <https://www.gov.il/en/departments/news/swords-of-iron-war-in-the-south-7-oct-2023>.
2. <https://twitter.com/Sprinter99800/status/1713064886027063584>.
3. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2022-12/2022-12-07-Policy-on-the-Crime-of-Gender-Persecution.pdf>
4. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2023-12/2023-policy-gender-en-web.pdf>, footno